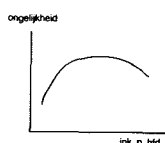

De inkomensongelijkheid in de wereld

Vroeger hadden economen het een stuk moeilijker. Het gereedschap voor empirisch onderzoek bestond hoogstens uit een rekenliniaal, waarmee meestal zeer gebrekkig cijfermateriaal werd bewerkt. Toen Simon Kuznets in 1955 zijn vermaarde artikel 'Economic growth and income inequality' publiceerde, erkende hij dat zijn conclusies voor 5% op empirisch materiaal en voor 95% op speculatie en intuïtie berustten. Toch werd het artikel geaccepteerd door *The American Economic Review*¹. In 1971 ontving hij de Nobelprijs.

Kuznets ontwikkelde een curve die het verband weergeeft tussen het inkomen per hoofd (x-as) en de inkomensongelijkheid (y-as). De curve heeft de vorm van een omgekeerde U. Een laag inkomen per hoofd gaat gepaard met een kleine ongelijkheid (de meesten zijn immers arm). De inkomensongelijkheid neemt in eerste instantie toe als het inkomen per hoofd toeneemt (niet iedereen draagt in dezelfde mate bij tot, of profiteert van, stijgende welvaart). Bij een nog verdere stijging van de welvaart neemt de inkomensongelijkheid weer af (de meesten zijn inmiddels 'rijk' geworden, inclusief de werkende klasse; dit laatste is mede afgedwongen door vakbonden).

Kuznets baseerde zijn curve op inkomensgegevens uit de VS, Duitsland en Engeland. Hij wees op een stijging van de inkomensongelijkheid in deze landen in de beginfase van de industrialisatie in de negentiende eeuw en op een daling hiervan in de twintigste eeuw.

De afgelopen veertig jaar is de Kuznets-curve voortdurend getest. De curve werd niet alleen getest op de \cap -relatie tussen ongelijkheid en inkomen per hoofd binnen landen (tijdreeksen), maar ook op deze relatie tussen landen (cross-sectie). De meest recente test is uitgevoerd door Henri Theil en J.L. Seale jr.². Zij hanteren een combinatie van cross-sectie-analyse en tijdreeksanalyse. Er worden geen nominale inkomens per hoofd gebruikt, maar koopkrachtpariteiten. De wereld wordt ingedeeld in regio's en er wordt gekeken naar de ontwikkeling van de ongelijkheid tussen landen binnen de regio's. Het blijkt dat in de periode 1960-1990 de ongelijkheid tussen rijke landen onderling voortdurend is gedaald (de rechterkant van de Kuznets-curve) en dat de ongelijkheid tussen de landen in de regio Zuidoost-Azië is toegenomen (de linkerkant van de Kuznets-curve). Sub-Sahara Afrika werd rijker in de jaren zeventig en armer in de jaren tachtig. De verrijking ging gepaard met een toenemende ongelijkheid en de verarming ging gepaard met een dalende ongelijkheid en dat is precies wat de Kuznets-curve voorspelt: in het linkergedeelte eerst een verschuiving naar rechts en daarna naar links.

Van alle regio's vertoont alleen de regio Zuidcentraal-Azië geen duidelijke trend in het verloop van de ongelijkheid. Het gedrag in de andere regio's is wederom een bevestiging van de Kuznets-curve.

Echter, voor tijdreeksanalyse van inkomensongelijkheid binnen landen lijkt er eindelijk een kentering te komen in de onveranderlijkheid van de curve. Volgens *The Economist* is de kloof tussen arm en rijk binnen de rijke landen gedurende de afgelopen twintig jaar toegenomen³. In de VS en het VK is de inkomensongelijkheid nu weer terug tot op het niveau van de jaren dertig. Als belangrijkste oorzaak wordt genoemd de afname van de relatieve vraag naar ongeschoolde arbeid ten opzichte van geschoolde arbeid. Deze dalende vraag wordt veroorzaakt door het gebruik van nieuwe technologieën en door toenemende concurrentie vanuit lage-lonenlanden. Een tweede belangrijke oorzaak van de toegenomen inkomensongelijkheid in de VS is de opgetreden verandering in de gezinsstructuur. In de jaren vijftig bestonden de meeste gezinnen nog uit twee ouders waarvan er een de kostwinner was. Thans is er een polarisatie ontstaan tussen tweeverdieners enerzijds en werkloze eenoudergezinnen anderzijds. Van de armste 20% van de gezinnen in de VS is nu reeds 35% een eenouder gezin, terwijl de rijkste 20% van de gezinnen wordt gedomineerd door tweeverdieners.

Mij zijn geen studies bekend over de kwantitatieve gevolgen van een toenemende globalisering van de wereldeconomie voor de wereldinkomensverdeling, maar verplaatsing van productie van rijke naar arme landen moet wel leiden tot een minder scheve wereldinkomensverdeling. Er is immers sprake van een impliciete inkomensoverdracht van ongeschoolde arbeiders hier naar ongeschoolde arbeiders daar. Als we alle 5,5 miljard wereldburgers op een rij zetten van rijk naar arm en we verdelen deze rij in tien even grote groepen, dan zitten de Nederlandse ongeschoolde arbeiders in groep 3 en die van ontwikkelingslanden in groep 6, 7 of 8. Deze inkomens gaan dichter naar het wereldgemiddelde zodat de ongelijkheid in de wereld afneemt. Op wereldschaal wordt de welvaart dan gelijk verdeeld, maar binnen rijke landen wordt de ongelijkheid groter.

Historisch gezien is twintig jaar, die *The Economist* in ogenschouw neemt, natuurlijk niet veel ten opzichte van de twee eeuwen van Kuznets. De Kuznets-curve blijft voor lange tijdreeksen geldig, ook binnen landen. Of krijgt de curve een staartje?

Hans de Kruijk

1. Simon Kuznets, *Economic growth and income inequality*, *The American Economic Review*, 1955, blz. 1-28.
2. H. Theil en J.L. Seale jr., *The geographic distribution of world income 1950-1990*, *The Economist*, november 1994, blz. 387-421.
3. For richer, for poorer, *The Economist*, 5 november 1994, blz. 19-21.